

ELEKTRONİK SAĞLIK VERİLERİNDEN YARARLANMAK

Elektronik Sağlık Kaydını (ESK, Electronic Health Records-EHR) kısaca bir kişinin tüm yaşamı boyunca sağlık durumuna ve aldığı tüm sağlık hizmetine dair her türlü verinin elektronik olarak tutulması şeklinde tanımlayabiliriz. ESK'nin; kişinin kendisine, sağlık hizmeti veren profesyonelle ve sağlık sistemine sağlayabileceği yararlarına odaklanmak ve en etkili faydayı hangi yollara alabileceğimize dair yeni araştırmalar yapmak isabetli olacaktır. ESK'de tutulan; yaş, cinsiyet, hastalık geçmişi, laboratuvar test sonuçları gibi temel bilgiler sayesinde koruyucu sağlık hizmetine erişim mümkün hale gelebilir hem kişiler hem de devletler para ve zamandan tasarruf edebilirler.

Yapay zekânın kullanıldığı yenilikçi ESK yazılımlarında, hekimi ve hastayı sağlık durumuna dair uyarıcı sistemler kullanılmaya başlanacak. Klinisyenin yazacağı yeni ilaca dair hastanın tıbbi durumuyla herhangi bir uyumsuzluk olursa ve herhangi bir alerji, yan etki durumu söz konusuysa ESK sistemi bu durumu klinisyene bildirebilecek. Bu ve benzeri klinik karar destek sistemlerinin artması, sağlık hizmet kalitesini ve verimliliğini kuşkusuz olumlu yönde etkileyecektir. Yeni nesil yazılımlar ve sağlık bilişimindeki ilerlemeye paralel hızla ESK'den daha fazla faydalanma imkânı olacaktır.

İsviçre merkezli küresel bir araştırma şirketi olan Clinerion'da da bizler ESK'den daha fazla yararlanmanın yeni

yollarını üretmeye çalışıyoruz. Patentli yazılımımız olan "Patient Network Explorer" (PNE) ile ESK'de belirli kriterleri sorgulayıp analiz raporları oluşturabiliyoruz. Herhangi bir tanı için; bu tanıyı almış toplam hasta sayısı, bunların demografik özellikleri ve sağlık verilerine dair bazı analizlere erişilebilir olmak hem akademide hem de hastaların komorbid hastalıklar kazanımlar sağlar. Bu tür araştırmalar günümüzde gerçek yaşam verisi (Real-World Evidence-RWE) kavramıyla daha sık karşımıza çıkmaya başlayacak.

ESK'den ne tür veri analizleri yapılabildiği ve Clinerion'un PNE'ine dair daha akılda kalıcı bir RWE örneğiyle bu yazımı sonlandırmak isterim. Türkiye'deki 18 hastaneye

**Sinan FINDIK - Genetik Bilimci
Clinerion, Research Engagement
Manager**

dair ESK verileri kullanılarak, toplam 17 milyon 30 bin 372 hasta verisinin anonimize edilmiş ve agregre veri bankasında sorgulandığı, genel muayene için hastanede elektronik kaydı açılmış ayaktan hasta sorgu kriteriyle eşleşen 287 bin 688 hastaya dair yaş ve cinsiyet dağılımlarını, bu hastaların komorbid hastalıklar listesini, bu hastalara yazılmış ilaçları, laboratuvar testlerini, medikal işlemler listesini aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz. Bu verilerden farmakoekonomik bulgular elde etme, klinik araştırmalar için faydalanma, medikal ihtiyaçları tanımlamaya ve yeni kanıt üretmeye dair alanlarda kullanma imkânına sahibiz.

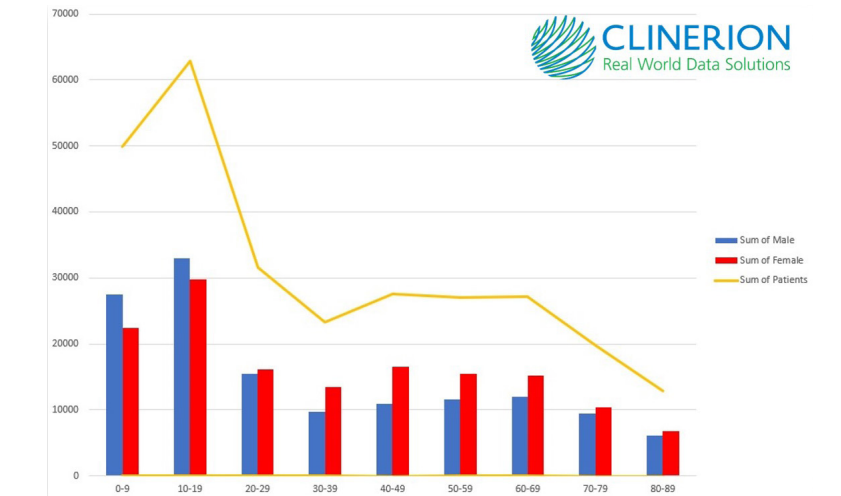
Tablo-1: TOP-10 Diagnosis (Comorbidities)

Rank	Patients Count	Code (ICD10)	Label
1	595.168	R07.4	Chest pain, unspecified
2	499.419	R10.4	Other and unspecified abdominal pain
3	491.761	M25.5	Pain in joint
4	377.872	K21.9	Gastro-esophageal reflux disease without esophagitis
5	366.826	J06.9	Acute upper respiratory infection, unspecified
6	339.637	N39.0	Urinary tract infection, site not specified
7	333.430	I25.1	Atherosclerotic heart disease of native coronary artery
8	313.639	R07.3	Other chest pain
9	307.050	E55.9	Vitamin D deficiency, unspecified
10	302.042	R00.2	Palpitations

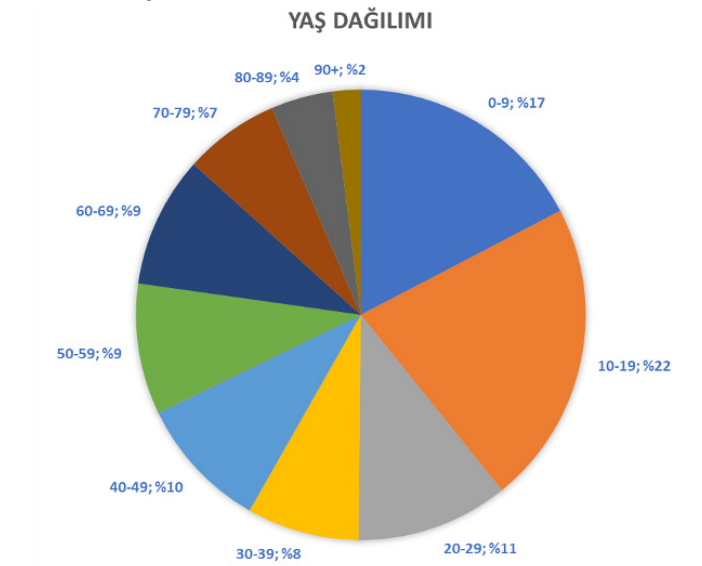
Tablo-2: TOP-10 Medications

Rank	Patients Count	Code (ATC)	Label
1	829.316	N02BE01	paracetamol
2	792.818	B05XA03	sodium chloride
3	601.315	A02BC02	pantoprazole
4	562.821	J01CR02	amoxicillin and beta-lactamase inhibitor
5	528.526	M01AB05	diclofenac
6	400.867	A03FA01	metoclopramide
7	357.632	A02BC03	lansoprazole
8	292.264	A02BA02	ranitidine
9	283.494	J01DB04	cefazolin
10	270.543	M01AE01	ibuprofen

Grafik-1: Yaş ve cinsiyet dağılımı (%48 kadın, %52 erkek)

Grafik-2: Yaş dağılımı

Tablo-3: TOP-10 Lab Tests

Rank	Patients Count	Code (SUT)	Label
1	3.253.394	901620	Hemogram (Complete Blood Count (CBC))
2	2.942.919	902210	Creatinine
3	2.851.212	900200	Alanine aminotransferase (ALT)
4	2.562.114	900580	Aspartate transaminase (AST)
5	2.471.215	901500	Glucose
6	2.465.589	901940	Blood urea nitrogen (BUN)
7	2.124.515	903130	Potassium
8	2.078.696	903670	Sodium (Na) (the serum and in body fluids, each)
9	1.962.265	904030	TSH
10	1.636.748	901910	Calcium (CA)

Tablo-4: TOP-10 Procedures

Rank	Patients Count	Code (SUT)	Label
1	1.610.481	530100	Electrocardiogram / EKG
2	1.502.738	530080	Vascular opening
3	1.277.634	801720	Chest x-ray P. (one way)
4	1.006.774	520010	Consultation (for each physician)
5	776.150	530150	intravenous (IV) injection
6	775.953	530140	Intramuscular (IM) injection
7	732.905	530160	Intravenous drug infusion
8	682.832	530330	Monitoring, daily
9	623.495	705130	Determination of ABO + Rh (forward grouping) + reverse ABO grouping
10	585.770	700600	Transthoracic echocardiography